

Δήμητρα Αθανασοπούλου, Θεοφάνης Τάσης

Ο Homo Digitalis και η ανθρωπινότητά του

Στη μετά Covid εποχή, ο ηγεμονικός λόγος μοιάζει να ανήκει ακόμα περισσότερο στον Homo Digitalis και στους αλγορίθμους. Οι ανθρώπινες σχέσεις έχουν μετασχηματιστεί ενώ έχει αλλάξει η δημοκρατία μας. Πόσο είμαστε έτοιμοι, εμείς οι «αναλογικοί άνθρωποι», να διαχειριστούμε τις απαιτήσεις και τα δεδομένα του ολοένα και πιο ψηφιοποιημένου κόσμου, διασφαλίζοντας την ανθρωπινότητά μας και την ελευθερία μας; Μπορούν τα συναισθήματα να αναχθούν σε αλγόριθμους;

Το βέβαιο είναι πως ένας νέος ανθρωπότυπος μοιάζει να ανατέλλει μέσα από την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού και εμείς οφείλουμε να απαντήσουμε σε μια σειρά από ηθικά διλήμματα που ανακύπτουν τόσο όσον αφορά τον κίνδυνο να μετεξελιχθούμε σε εικονιστικούς εργαζόμενους του 24ώρου χωρίς να υπάρχουν όρια ανάμεσα σε εργασιακή και προσωπική ζωή, όσο και το να υποδουλωθούμε στους αλγόριθμους.

Ο Θεοφάνης Τάσης, καθηγητής Σύγχρονης Πρακτικής Φιλοσοφίας στο Alpen-Adria Universität στην Αυστρία, αμφισβητεί την ικανότητα των αλγορίθμων να μας βοηθήσουν να

επιλύσουμε κρίσιμα πολιτικά προβλήματα... «Η τεχνητή νοημοσύνη θα παραμείνει περιορισμένη στην επίλυση πολιτικών προβλημάτων γιατί τα πολιτικά ζητήματα συνδέονται με επιθυμίες και συμφέροντα» μας λέει και αναρωτιόμαστε τι σημαίνει το «ψηφιακό ασυνείδητο» και κατά πόσο μπορεί να υπάρξει μια ηθική τεχνητή νοημοσύνη... που θα σέβεται εμάς ως πραγματικά και «εικονιστικά υποκείμενα» τα οποία αφήνουν πίσω τους ψηφιακά αποτυπώματα και γεννούν αδιάκοπα ψηφιακά δεδομένα..

Ο Έλληνας φιλόσοφος, συγγραφέας του βιβλίου «Ψηφιακός ανθρωπισμός - Εικονιστικό υποκείμενο και τεχνητή νοημοσύνη», δεν πιστεύει πως είναι εφικτό να προγραμματίσουμε μια τεχνητή νοημοσύνη ικανή να αποφασίζει με ηθικό τρόπο, δηλαδή δίχως να προξενεί κακό στους ανθρώπους και με σκοπό την ευτυχία τους, καθώς η αντιμετώπιση ηθικών διλημμάτων «δεν στηρίζεται στην εφαρμογή αλγοριθμίσμων αρχών ή κριτηρίων, όσο χρήσιμα και αν είναι αυτά, αλλά προϋποθέτει κρίση και διαίσθηση, τα οποία είναι συνυφασμένα με τη σωματικότητα του ανθρώπου, δηλαδή με τα συναισθήματά του, με τις επιθυμίες και τη φαντασία του».

«Δίχως αυτά, η αιδώς, οι τύψεις, το φιλότιμο, η ενσυναίσθηση, η συμπόνια και η ειλικρίνεια είναι αδιανόητα και ως εκ τούτου μια ηθική πράξη αδύνατη», διευκρινίζει, προσθέτοντας πως «αν μια ηθική τεχνητή νοημοσύνη προγραμματιστεί με βάση ορισμένες αξίες στο πλαίσιο μιας ηθικής θεωρίας, τότε, καθώς καμία ηθική θεωρία δεν είναι καθολικά αποδεκτή και όλες διαθέτουν αδυναμίες, ο αλγόριθμος της τεχνητής νοημοσύνης θα είναι εξίσου ανεπαρκής ώστε ν' ανταποκριθεί με ικανοποιητικό τρόπο στα ηθικά ζητήματα που παρουσιάζονται στην καθημερινότητα.

Για παράδειγμα, ένας ιατρός στην εντατική θα επιχειρήσει να σώσει ένα θύμα τροχαίου ατυχήματος και δεν θα χρησιμοποιήσει τα όργανά του για να σώσει πολλές άλλες ζωές, ακόμη και αν οι πιθανότητες επιβίωσής του είναι μικρές. Αντίστοιχα, ένας δικαστής δεν μπορεί να καταδικάσει κάποιον αθώο, επειδή η καταδίκη του θα απέτρεπε την διάπραξη

πληθώρας εγκλημάτων».

Στο ερώτημα πως θα καταφέρουμε να μην γίνουμε δούλοι των αλγορίθμων, η απάντηση βρίσκεται στον ψηφιακό ανθρωπισμό, ο οποίος –όπως μας εξήγησε ο Θεοφάνης Τάσης– επιτρέπει τον αναστοχασμό του εαυτού, την εξέταση της ψηφιακής εικόνας του εαυτού, ενώ συνεισφέρει στη φρόνιμη χρήση των προσωπικών δεδομένων ενδυναμώνοντας παράλληλα την κρίση, άρα και την ελευθερία, με στόχο να γινόμαστε εμείς οι ίδιοι επιμελητές στο περιεχόμενο του βίου μας και όχι οι εξειδικευμένοι αλγόριθμοι.

«Ο ψηφιακός ανθρωπισμός ως πρόταγμα αυτογνωσίας διερευνά τι συνιστά την ανθρωπινότητα, υπερασπιζόμενος αυτήν μαζί με την συνέχεια της ανθρωπότητας στην παρούσα μορφή της όπως επίσης μια σχετική ή, ίσως και, την ύστατη αυτονομία του ανθρώπου τόσο έναντι των αλγορίθμων όσο και έναντι της ψηφιακής εικόνας εαυτού. Ενας ψηφιακός ανθρωπισμός είναι δυνατόν να εμπνεύσει πολιτικές του βίου οι οποίες προσφέρουν τρόπους διαχείρισης της πληθωριστικής ελευθερίας, όπως επίσης πρακτικές αντίστασης στην ευκολία και δυνατότητες επιμέλειας της εικόνας εαυτού, ώστε να μην απολέσουμε την αυτονομία μαζί με, ίσως εν τέλει, την ανθρωπινότητά μας».

Θα τα καταφέρουν άραγε οι επιστήμονες; Και εν συνεχεία θα καταφέρουμε και εμείς να αλληλοεπιδράσουμε «ηθικά» με τους αλγόριθμους; Αν η συνύφανση της ψηφιακής και της φυσικής πραγματικότητας επιχειρηθεί και με άλλα εργαλεία πέρα από τα τεχνολογικά και τα ψηφιακά, τότε ενδεχομένως ο ψηφιακός μετασχηματισμός της ζωής μας να είναι ανθρωπιστικός... Για να διασφαλίσουμε την ελευθερία μας ακόμα και μέσα στη νέα εικονιστική πραγματικότητα.

[Πηγή: Εφημερίδα των Συντακτώ ν, 15.05.2022](#)